

**TAYYORLOV GURUHIDAGI (6-7 YOSH) BOLALARGA AQLIY TARBIYA
BERISHDA OILA BILAN MTT HAMKORLIGINING MUHIMLIGI****Najmiddinova Shaxnoza Shamshiddin qizi**

Qo'qon Universiteti 2-bosqich talabasi

najmiddinovashaxnoza26@gmail.com

Tel:+99890 859 13 70

Annotatsiya: Maqola bolalar (6-7 yosh) tayyorlov guruhida aqliy tarbiya jarayonida oila va maktabgacha ta'lim tashkilotlari (MTT) hamkorligining ahamiyatini tadqiq etadi. Bolalarning aqliy rivojlanishi, ularda mantiqiy va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish uchun oila va MTT o'rtasidagi mustahkam aloqalar va hamkorlik zarurligini ta'kidlaydi. Maqolada oilaning ta'lim jarayonidagi roli, ota-onalar bilan hamkorlikning usullari, MTTning o'quv dasturlariga oilalarni jalb etishning samarali yo'llari muhokama qilinadi. Shuningdek, maqola oila va MTT hamkorligi orqali bolalarning psixologik va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi. Maqola pedagoglar, ota-onalar va ta'lim sohasidagi mutaxassislar uchun foydali bo'lib, bolalarning aqliy rivojlanishida oilaviy va ta'limiy muhitning o'zaro bog'liqligini yoritadi.

Kalit so'zlar: Aqliy tarbiya, maktabgacha ta'lim, oila va MTT hamkorligi, bolalar rivojlanishi, mantiqiy fikrlash, tanqidiy fikrlash, ota-onalar bilan hamkorlik, psixologik rivojlanish, ijtimoiy rivojlanish, ta'lim jarayoni.

Абстракт: В статье рассматривается значение сотрудничества семьи и дошкольных образовательных организаций (МТТ) в процессе психического воспитания детей подготовительной группы (6-7 лет). Подчеркивается необходимость крепких взаимоотношений и сотрудничества семьи и МТТ для умственного развития детей, формирования у них навыков логического и критического мышления. В статье рассматривается роль семьи в образовательном процессе, методы сотрудничества с родителями, эффективные способы вовлечения семьи в образовательные программы МТТ. Также в статью включены практические рекомендации, положительно влияющие на психологическое и социальное развитие детей посредством сотрудничества семьи и МТТ. Статья полезна педагогам, родителям и специалистам образования, освещает взаимозависимость семьи и образовательной среды в психическом развитии детей.

Ключевые слова: Психическое воспитание, дошкольное образование, сотрудничество семьи и МТТ, развитие ребенка, логическое мышление, критическое мышление, сотрудничество с родителями, психологическое развитие, социальное развитие, образовательный процесс.

KIRISH

Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy rivojlanishi dastlab muomalada bo'lish, narsalar bilan bajariladigan faoliyat natijasida, keyin esa o'quv, mehnat, samarali faoliyatlar jarayonida amalga oshiriladi. Hozirgi zamon pedagogika fani bilimlar sistemasini o'zlashtirish, ularni jamg'arish, ijodiy tafakkurni rivojlantirish hamda yangi bilimlar hosil qilish uchun zarur bo'lgan bilish faoliyati usullarini egallab olishni aqliy rivojlanishning asosiy ko'rsatkichlari

hisoblaydi. Aqliy tarbiyaning vazifasi uning mazmuni, metodi va tashkil etilishiga qarab belgilanadi.

Keyingi yillarda olib borilgan psixologik-pedagogik tadqiqotlar natijalari maktabgacha ta'lim yoshi davrida bolalarning aqliy rivojlanishida katta imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatadi. Bu bilim, malaka va ko'nikmalarni yanada chuqurlashtirish va hajmini kengaytirish maqsadga muvofiqdir. Maktabgacha ta'lim yoshining oxiriga kelib, bolalar tevarak-atrof to'g'risida katta hajmdagi eng oddiy bilim va tushunchalarga ega bo'ladilar, asosiy fikrlash jarayonlarini egallab oladilar, narsa va buyumlardagi muhim va muhim bo'lmagan tomonlarini ajrata oladigan, sabab natijali bog'lanishlarni bilib oladigan bo'ladilar. Shuning uchun bog'cha yoshidan boshlab rivojlantirib borish katta ahamiyatga ega.

Maktabgacha ta'lim yoshining dastlabki bosqichlarida bolalarda tasavvur ta'limi bo'ladi. Hayotiy tajribaning ortishi va tafakkurning rivojlanishi bilan ijodiy xayol tarkib topadi. Kichik maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar uchun ko'rgazmali-harakatli, ko'rgazmali-obrazli tafakkur xosdir. Buning asosida so'z, mantiqiy tafakkur, tushunchali tafakkur rivojlantiriladi. Tarbiyachi bolalarda analitik-sintetik tafakkur faoliyatini tarkib toptirishi kerak, bu hodisalarni chuqur anglab olish, ularni muhim va muhim bo'lmagan tomonlarini ajratishga o'rgatish zarur.

Qiziquvchanlik bolaga xos xususiyatdir. U bolani tevarak-atrofdagi voqea-hodisalarga, narsa va buyumlarga qiziqish bilan qarashga, hamma narsani ushlab, his qilib, diqqat bilan tomosha qilishda namoyon bo'ladi. Tarbiyachi kuzatishlarni tashkil etib, bolalarda paydo bo'lgan savollarga o'z vaqtida javob berishga harakat qilishi, ularni fikrini mustaqil javob qidirishga yo'llashi kerak. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda qiziquvchanlikning susayishiga yo'l qo'ymaslik lozim. Aqliy tarbiyaning vazifasi bolalar qiziquvchanligini rivojlantirish, aqlining sinchkovligini oshirish va bilishga qiziqish hosil qilishdan iborat.

Mavzu yuzasidan muhokamalar va natijalar

Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy rivojlanishida oila va maktabgacha ta'lim tashkilotlari (MTT) hamkorligining ahamiyati yoritiladi. Bolalarning aqliy rivojlanishi dastlab muomalada bo'lish va narsalar bilan bajariladigan faoliyat orqali boshlanadi, keyinchalik esa o'quv, mehnat va samarali faoliyatlar jarayonida davom etadi. Maqola hozirgi zamon pedagogika fani bilimlar sistemasini o'zlashtirish, ijodiy tafakkurni rivojlantirish va yangi bilimlar hosil qilish uchun zarur bo'lgan bilish faoliyati usullarini egallab olishni aqliy rivojlanishning asosiy ko'rsatkichlari sifatida ko'rsatadi.

Psixologik-pedagogik tadqiqotlar natijalari maktabgacha ta'lim yoshi davrida bolalarning aqliy rivojlanishida katta imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatadi. Maktabgacha ta'lim yoshining oxiriga kelib, bolalar tevarak-atrof to'g'risida keng bilim va tushunchalarga ega bo'ladi, asosiy fikrlash jarayonlarini egallaydi va sabab-natijali bog'lanishlarni tushunadi. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda tasavvur ta'limi, ko'rgazmali-harakatli va ko'rgazmali-obrazli tafakkur rivojlantiriladi. Qiziquvchanlik bolalarning aqliy rivojlanishini harakatga keltiruvchi qudratli kuchdir va tarbiyachilar bolalarning qiziquvchanligini rag'batlantirib borishlari kerak.

Aqliy tarbiyaning vazifalari bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Bolalarning aqliy faolligi va mustaqilligini rivojlantirish, aqliy malaka va ko'nikmalarini egallash, ularni maktabda muvaffaqiyatli o'qishlari uchun zarur. Aqliy faoliyat tahlil, qiyoslash, umumlashtirish kabi aqliy harakatlarni shakllantirishni o'z ichiga oladi. Aqliy mehnat madaniyati umumiy tartiblilik, rejaliilik, vazifani qabul qilish va hal etish usullarini tanlash, harakat rejasini izchil amalga oshirish va natijalarni baholash mahoratlarini o'z ichiga oladi.

Aqliy tarbiya yoshlarga aqlni rivojlantirish maqsadida muntazam va maqsadga muvofiq pedagogik ta'sir ko'rsatishni o'z ichiga oladi. Bu jarayon yosh avlodning insoniyat to'plagan bilimlar, malaka va ko'nikmalarni, qoidalarni o'zlashtirish orqali ijtimoiy-tarixiy tajribani egallashini ta'minlaydi. Kattalar tomonidan amalga oshiriladigan bu ta'sir bolalarning aqliy rivojlanishini ta'minlovchi xilma-xil vositalar, metodlar va sharoitlarni yaratishni talab etadi. Odanning aqli va aqliy rivojlanishi bilimlar hajmi, xususiyati va mazmunida namoyon bo'ladi, bu esa aqliy faoliyatning jo'shqinligi, mustaqil ijodiy bilishga intilish bilan belgilanadi.

Aqliy faoliyat diqqatning bar doim ma'lum bir maqsadga yo'naltirilgan bo'lishini talab etadi. Kishining aqli uning asosiy faoliyatida erishgan muvaffaqiyati xususiyati bilan belgilanadi. Aqliy tarbiya etuk, o'tkir zehni, zukko va zakovatli insonlarni tarbiyalaydi, ularni xalq donishmand kishilar deb ataydi. Donishmandlik insonning eng buyuk va olijanob fazilatidir, bu fazilat har kimga ham nasib etavermaydi.

Aqliy tarbiyaning maqsadi bolalarda analitik va sintez qobiliyatlarni rivojlantirish, ularni maktab ta'limiga tayyorlashdir. Bu jarayon bolalarda qiziquvchanlikni rag'batlantirish va bilishga qiziqish hosil qilishni o'z ichiga oladi. Shuningdek, aqliy tarbiya bolalarni aqliy faoliyatning asosiy harakatlarini shakllantirish, ularni tahlil qilish, qiyoslash va umumlashtirishga o'rgatishni talab etadi.

Tarixiy tajribalar shuni ko'rsatadiki, donolik insonning eng buyuk va olijanob fazilatidir. Buyuk olimlar va donishmand kishilar ilm-fan sohasida yuksak yutuqlarga erishganlar va ular o'z davrining etiborli kishilari darajasiga ko'tarilganlar.

Tayyorlov guruhidagi 6-7 yoshli bolalar uchun aqliy tarbiya jarayoni juda muhimdir, chunki bu yoshda bolalar tez rivojlanish vaqtidan o'tmoqda. Bu jarayonda oila va maktabgacha ta'lim muassasalarining (MTT) samarali hamkorligi bolaning aqliy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi.

1. Hamkorlikning Ahamiyati

Aqliy Tarbiyaning Asoslari

Aqliy tarbiya bolalarning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, muammolarni hal qilishda mustaqil va ijodiy yondashish, hamda bilimlarni chuqurroq va kengroq egallashiga yo'naltirilgan. Bu jarayon bolaning kelajakdagi muvaffaqiyati uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi.

Oila Roli

Oila bola tarbiyasining dastlabki va eng muhim muhitidir. Oiladagi muhit, ota-onalarning tarbiya usullari va o'zaro munosabatlari bola aqliy rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi. Ota-onalar bolaning bilim va ko'nikmalarini mustahkamlashda, kitob o'qish, o'yinlar o'ynash, va bilimli suhbatu muhokamalarda ishtirok etish orqali qo'llab-quvvatlaydi.

MTT Roli

Maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagoglar bolalarga bilim berish, ularning aqliy rivojlanishini kuzatish va rivojlantirish uchun maxsus tayyorlangan metodika va dasturlar asosida ishlaydi. Pedagoglar bolalarning qobiliyatlarini rivojlantirishda va ularga zaruriy bilimlarni berishda muhim rol o'ynaydi.

2. Hamkorlikning Amalga Oshirilishi

Oila va MTT O'rtasidagi Aloqa

Oila va MTT o'rtasidagi muntazam aloqa va hamkorlik bolalarning aqliy rivojlanishi uchun zarurdir. Bu jarayon quyidagi usullar orqali amalga oshirilishi mumkin:

- Ota-Onalar Yig'ilishlari: Ota-onalar va pedagoglar muntazam ravishda yig'ilib, bolalarning rivojlanishi haqida ma'lumot almashishlari va kelgusida amalga oshiriladigan rejalarni muhokama qilishlari kerak.

- Uy Vaziqalar: Pedagoglar ota-onalarga uyda amalga oshirilishi mumkin bo'lgan o'quv mashg'ulotlarini tavsiya etishi va ularga yordam berish usullarini ko'rsatishi mumkin.

- Ochiq Daralar: Ota-onalarni ochiq darslarga taklif qilib, ularni ta'lim jarayoniga jalb qilish va bolalarning o'quv jarayonini kuzatish imkoniyatini yaratish kerak.

MTT tomonidan Ota-Onalarni Qo'llab-Quvvatlash

- Metodik Qo'llanmalar: Ota-onalarga bolalarning aqliy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun metodik qo'llanmalar taqdim etish.

- Muloqot va Konsultatsiyalar: Pedagoglar ota-onalarga bolalarning aqliy rivojlanish jarayoni haqida maslahat berish va ularni qiziqtirgan savollarga javob berishlari mumkin.

3. Hamkorlikning Natijalari

Bolalarning Aqliy Rivojlanishi

Oila va MTT o'rtasidagi samarali hamkorlik natijasida bolalarning aqliy rivojlanishi yaxshilanadi. Bolalar kengroq bilim olish, mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Ijtimoiy Moslashuv

Bola ijtimoiy muhitga yaxshiroq moslashadi, o'qituvchi va ota-onalar o'rtasidagi birlik uning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Uyg'un Tarbiya

Oila va MTT o'rtasidagi uyg'un tarbiya natijasida bolalarda uyda va maktabda bir xil qadriyatlar va tarbiya uslublari shakllanadi. Bu esa bolaning umumiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Oila va MTT o'rtasidagi hamkorlik tayyorlov guruhidagi bolalarning aqliy rivojlanishi uchun juda muhimdir. Bu hamkorlik orqali bolalar kelajakda muvaffaqiyatli va ijodiy fikrlaydigan shaxslar bo'lib yetishadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. . Hasanboyeva O. va boshqalar. Oilada barkamol avlod tarbiyasi. - T.: O'zbekiston, 2010

2. ILk qadam o'quv dasturi 2022.

3. "Ilk va Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yilgan Davlat talablari". Toshkent . O'zRMTV . 2018 yil

4. G.R.To'xtasinova vb. Bolalar bog'chasida intellektual o'yinlar. Yandi asr avlodi. T.-2005

5. Erkinjonova, G. (2023). ETNIK-MADANIY TARBIY-BOLA SAXSINI KAMOL TOPTIRUVCHI VOSITA. FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES, 2(24), 383-386.

6. Erkinjonova, G. F. Q. (2021). BOLALAR KITOBXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA OILANING ORNI. Scientific progress, 2(2), 339-343.